

LBRIS

We know
books

Colecția
Școala Ardeleană de Publicistică

© Ion Simuț

Editura ȘCOALA ARDELEANĂ
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SIMUȚ, ION

Ancore în prezent : simptome / Ion Simuț.
- Cluj-Napoca : Editura Școala Ardeleană, 2025
ISBN 978-630-314-252-4

821.135.1

Editor: Vasile George Dăncu
Tehnoredactare și copertă: Adrian Buzaș

Ion Simuț

Ancore în prezent.

Simptome

Cluj-Napoca, 2025

mai mult pe explorarea temelor complexe și pe construcția personajelor.

****Fiodor Dostoievski:**** Observațiile pot fi de valoare, dar arta nu este doar un produs al informațiilor procesate. Ea emană din adâncurile experienței umane. O preocupare excesivă pentru eficiență sau pentru noile tehnologii ar putea să ne distanțeze de veritabila esență a scrierii – captarea esenței umane.

****Léon Tolstoi:**** Sunt de acord că trebuie să ne păstrăm vigilentă integritatea creativă. Însă, consider că inteligența artificială poate acționa ca un complement, nu ca un substitut. Utilizată cu înțelepciune, IA poate deveni un instrument care amplifică și extinde capacitatea noastră creativă, fără a dilua autenticitatea artistică.

****Fiodor Dostoievski:**** Reflectând la argumentele dumneavoastră, îmi dau seama că este posibil ca IA să fie o unealtă valoroasă, atâta timp cât nu ne pierdem încrederea în capacitatea proprie de judecată și nu permitem tehnologiei să ne domine domeniul artistic. Poate că o abordare echilibrată, unde tehnologia asistă dar nu conduce procesul creativ, este calea pe care ar trebui să o urmăm.

****Léon Tolstoi:**** Exact, Fiodor Mihailovici. Ar trebui să vedem inteligența artificială ca pe un partener în arta literară, care, folosită judicios, ne poate ajuta să deschidem noi orizonturi fără a compromite esența literaturii. Prin colaborare, nu competiție, ne putem asigura că literatura va continua să fie o expresie profund umană, îmbogățită, nu diminuată, de progresele tehnologice.

Apărut în „Vatra”, nr. 10-11, octombrie-noiembrie 2024
[cu numai 3 anexe]

Cuprins

Argument.

Scurtă notă explicativă / 5

Simptome 1

- O Basarabie din ce în ce mai tristă / 11
De ce izbutesc mediocritățile? / 16
Sfârșitul cronicii literare? / 23
Despre *România literară*. Părerea mea / 28
Fonetică politică / 33
Un surâs în plină vară / 38
Peisaj revuistic subiectiv / 41
Șapte decenii de poezie română postbelică.
 Antologia lui Ion Pop / 52
 Vocea Monicăi Lovinescu / 62
 Valori în mișcare, 2023/2024. Dacă mă întrebați pe mine / 67
 Patriotismul paradoxal / 73
 Vintilă Horia în dosarele Securității / 78
 Tudor Arghezi în anii împotrivirii (1943-1953) / 85;
 [I] Anii împotrivirii explicite (1943-1946) / 86
 Tudor Arghezi în anii împotrivirii explicite (1943-1947).
 [II] 1947. Ultimul an de libertate / 94
 Tudor Arghezi în anii împotrivirii tacite (1948-1953) / 100
 Posteritatea lui Nicolae Manolescu / 110
 Jocul cu trecutul. De la istorie la istoria literară / 113
 Pentru o nouă ordine literară / 121
 Cele mai bune romane românești apărute din 2000 încoace (răspund: Nicolae Bârna, Adrian Dinu Rachieru, Ion Simuț) / 128
 Un mare prozator într-un con de umbră:
 Bedros Horasangian / 136
 Cele mai bune romane românești ale noului mileniu (răspund: Iulian Boldea, Victor Cubleșan, Mircea V. Ciobanu) / 148

Valori în mișcare, 2024/2025. Tablou subiectiv / 157
 Confesiunile unui opinioman / 167
 O istorie eseistică a României (Ovidiu Pecican) / 172
 Diagrama unei redresări: Revista *România literară* / 179

Simptome 2

Războiul din Ucraina / 189
 Băsismul / 192
 Candidați la președinție / 195
 Securismul / 199
 Patriotismul imposibil / 203
 Calomniatorul generos / 207; Un ecou: Nicolae Manolescu,
Ion Simuț, recidivist / 209; Anexă (Arhivă). Mircea Mihăieș,
Trompeta lui Caion / 212; Sindromul Gulliver în țara
 piticilor / 216
 Scriitorul gonflabil / 219
 Criticul alergic la critică / 222; Un ecou: Nicolae Manolescu,
Un ultim cuvânt pentru Ion Simuț / 225
 Sub interdicție / 228
 Revista *Familia* între bine și rău / 233
 Scriitori orădeni în exil / 237
 Fundația *Cultura Națională*. Proiect. Scrisoare adresată
 Ministerului Culturii [Naționale] / 241
 Un faliment cultural: Revista *Familia* / 244
 Apă de băut / 249
 Agatha noastră. Un roman captivant despre Oradea / 251
 Nicolae Breban la 90 de ani / 254
 Hortensia noastră / 257
 Viitorul nostru președinte / 261
 Viitorul nostru premier / 264
 Oradea, centru cultural / 268
 Adevărul indezirabil / 272
 Triumful mediocrității / 276
 În căutarea unui președinte de țară / 280
 Pentru un *Salon cultural orădean* / 284

O scriitoare orădeană în plină afirmare / 288
 Scriitori noi la porțile Academiei / 292
 Arte vizuale și erotism în roman / 295

ADDENDA. Construcția unei reviste culturale / 299
 Filială USR la Oradea? / 303
 Citesc, deci exist / 306
 Conștiința unei tradiții / 309

Epilog

Șocul inteligenței artificiale pentru scriitori. *Dialog cu
 profesorul universitar Ioan Roxin* / 315

O Basarabie din ce în ce mai tristă*

Folosesc frecvent, deși impropriu, denumirea de Basarabia pentru Republica Moldova. Mi se pare un nume mai încărcat de istorie, de rezonanță afectivă și, în același timp, un avertizor asupra destinului nefast al acestei provincii românești. Azi este din nou amenințată explicit de Rusia, că va avea soarta Ucrainei dacă iese din neutralitate și solicită integrarea în Uniunea Europeană și în NATO. Solicitățile au fost deja făcute. Neutralitatea nu o mai apără de nimic, iar pe deasupra nu poate rămâne în această stare de suspendare a unor aspirații de europenizare. O țară cât Elveția, ca suprafață, nu-și poate păstra neutralitatea și demnitatea în situația geografică în care se află. De independență nu poate fi vorba când nu ai PIB-ul Elveției. Populația de puțin sub trei milioane de locuitori, cam o treime cât Elveția, este săracă și instabilă. Mare parte migrează spre locuri de muncă din Vestul Europei.

Cu un trecut și un prezent nefavorabile în datele lor esențiale, Basarabia nu poate avea un viitor acceptabil. Între mai multe variante posibile teoretic, nu-i rămân prea multe lucruri de făcut. 1. Neutră nu poate rămâne. 2. A cerut integrarea în UE și în NATO și i-a fost acceptată candidatura pentru UE, dar urmează un proces lung, de câțiva ani, poate mai mult de un deceniu. 3. O parte dintre politicieni se păstrează în atracția pro-rusă, deci nici această variantă nu este pasivă. Transnistria stă ca un ghimpe în carnea Transputriei. 4. O ipoteză pe cât de optimistă pe atât de irealizabilă lansează ideea unirii cu România, după modelul istoric al lui Cuza de la 1859; însă Maia Sandu a dezmințit că ar încerca repetarea istoriei. În fond, în varianta ultimă, s-ar realiza punerea mai

* Evident că, azi, preconizând integrarea europeană și sperând în aderarea la NATO, după demersuri promițătoare, Republica Moldova e o Basarabie din ce în ce mai fericită. Oficial, îi merge bine.

rapidă a Republicii Moldova sub protecția UE și a NATO. Ar fi o soluție fulger de ieșire din impas, dar pentru ea ar trebui să conlucreze prea mulți factori și îngăduințe. În toate variantele posibil a fi discutate politic, există una și aceeași consecință: pierderea independenței sau, cu limbajul european, cedarea suveranității.

Protecția americană a Ucrainei înseamnă o umbrelă de securitate și pentru Republica Moldova. Niciodată ca acum Republica Moldova nu a avut atâtea relații politice și întâlniri diplomatice la cel mai înalt nivel. Cultivarea speranței are azi cele mai mici lacune față de perioada anterioară. Și, totuși, asta nu întoarce din drum migrația spre Occident a unei mari părți a populației apte de muncă dintr-o țară amenințată. Școlile rurale se închid din lipsă de elevi. Universitățile se comasează din lipsă de studenți. Instituții culturale își restrâng activitatea din lipsă de fonduri. Se vede de la o distanță, mică sau mare, că perspectivele Republicii Moldova nu sunt dintre cele mai fericite, cum nu sunt nici ale noastre, într-o Românie din ce în ce mai mică prin hemoragie demografică și anemie economică.

Nu am adus în discuție această situație disperată a Basarabiei de azi decât pentru a imagina ce s-ar întâmpla pe plan cultural în cea mai fericită dintre probabilitățile politice. A doua zi (în mod real, nu a doua zi, totuși!) după fantezista unire cu România, Republica Moldova ar trebui să introducă toate realizările instituționale din prezentul României. Să zicem că ar exista o perioadă de tranziție, ca în Transilvania imediat după 1918, când un Consiliu Dirigent ar încerca atenuarea șocului, prin temporizarea și armonizarea adaptărilor instituționale. Dar, după un timp, tot acolo s-ar ajunge: la o uniformizare – ce e în România să fie și în provincia alipită. Centrul nu ar mai fi la Chișinău, ci la București sau la Bruxelles, după eventuala integrare europeană. Cultural, ar fi un dezastru, din punctul de vedere al unei conștiințe basarabene obsedate de propria „baștină”, cum zic sprutienii. Reperle le-ar fi tulburate.

Istoria și valorile basarabene nu s-ar mai regăsi în imaginea oficială a culturii unei României reîntregite, decât, eventual, extrem de palid. Să ne imaginăm manualele de română și de istorie, transferate în școlile din Republica Moldova. Ar fi un șoc buimăcător, un efect de alienare și înstrăinare pentru câteva generații de acolo. Poate s-ar încerca o variantă de adaptare prin atenuarea șocului cultural. De aceea, pentru basarabeni de azi ar fi de dorit mai degrabă o integrare europeană decât o unire cu România. Adaptarea culturală ar fi mai ușor suportabilă.

Să ne gândim ce știm noi astăzi despre cultura basarabeană, ce a intrat în conștiința publică, în forma cea mai populară. Din muzica de succes: soții Aldea Teodorovici (dispăruți într-un accident suspect), Cleopatra Stratan (uitată acum) și Pavel Stratan, Irina Rimes, Carla's Dream. Or mai fi și alte detalii de relevat, dar nu prea multe. Nu pe direcția asta vreau să merg.

La literatură vreau să ajung. Popularitate nu are niciun scriitor basarabean, cum nu are niciun scriitor din România. Reperul maxim e Mircea Cărtărescu, la noi. Ce comentează critica noastră literară? Dinainte de 1990, erau relativ cunoscuți poetul Grigore Vieru și prozatorul Ion Druță. Din aceeași generație șaizeci, după 1990, nu s-au făcut destul de citiți și de glosați: Vladimir Beșleagă, Aureliu Busuioc, Serafim Saka, Vasile Vasilache, considerate numele de vârf ale epocii care a urmat dezghețului hrușciovist. Pentru că a activat în politica de la noi o vreme, a mai fost cunoscută Leonida Lari. Și cam atât. Poate că exagerez în selecția receptivității, amplificate din 1990 încoace, dar nu foarte generoasă în aprecieri. Sigur că de la *Istoria...* lui Mihai Cimpoi ar trebui să pornim, dar nu vreau să ajung la o imagine critică plauzibilă, extinsă, dezirabilă. Critica noastră este extrem de severă.

Ar fi de reflectat la prezența scriitorilor basarabeni în sintezele de istoria literaturii române de după 1989. Cel mai receptiv și generos a fost Ion Rotaru. E semnificativă logica

cinică a unui critic bucureștean, afirmând în *România literară* că (rezum, nu citez) literatura basarabeană nu are valori la nivelul celor din România; putem considera că *Istoria...* lui Nicolae Manolescu cuprinde și literatura basarabeană, pentru că, la exigența estetică cu care operează, nu are nimic semnificativ de reținut; deci e acolo prin... absență justificată estetic. Cu astfel de prejudecăți se lucrează în continuare. S-a încetățenit ideea că literatura basarabeană e cu totul altceva decât literatura română din România; ba chiar mai rău: că la o exigență estetică maximă, ea nici nu există.

Noroc cu afirmările dincolo de granițe ale unor nume ca Oleg Serebrian sau Tatiana Țibuleac, cu o bună prezență europeană prin traduceri și ecou bun la noi. Prozatorii primează, deși atât basarabeni cât și noi ne străduim să demonstrăm că avem o mare poezie, mult mai mare decât proza. Afirmăție consolatoare, care urmează să fie certificată de amploarea receptării publice. Sau să ne amăgim cu ideea că valorile conțeauă în sine, nu prin relație cu publicul receptor. Nu vorbesc de succes, ci de o validare prin circulație, care înseamnă adevărata punere în valoare. Intrăm într-o discuție oțioasă, care nu prea place multora. Să revenim la oile noastre.

Literatura basarabeană nu se bucură de o imagine prea generoasă nici în conștiința critică, nici în conștiința publică din România. Va fi extrem de trist să returnăm această imagine în spațiul basarabean, să arătăm cum vedem noi cu adevărat valorile literare basarabene. Nu mă îndoiesc că beneficiarii acestor ingrătitudini știu despre ce e vorba. Transprutia (Republica Moldova) e o nebuloasă neexplorabilă și inaccesibilă, poate chiar indiferentă, pentru mulți români.

Cum să nu fie Basarabia o provincie tristă, când își caută cu atâta disperare o dependență protectoare? Cum am căutat-o și noi, de altfel, nu cu multă vreme în urmă. Cu diferența că noi am găsit-o. Dar cu ce pierderi (inevitabile) s-a soldat! Ce le putem spune fraților basarabeni, să-i prevenim, e că integrarea în UE și integrarea în NATO sunt mărfuri

foarte scumpe pentru o țară săracă. S-ar putea să-i coste chiar sufletul, adică identitatea și suveranitatea. Dar își vor salva viața. Ce păcătoasă tranzacție!*

Amăgitoare apă, ce-ntunecat de clatini! / Mă simt legat prin sete de vietatea care a murit / La ceas oprit de lege și de datini... / Dar legea ni-i deșartă și străină / Când viața-n noi cu greu se mai anină. / Iar datina și mila sunt deșarte / când soru-mea-i flămândă, bolnavă și pe moarte.

Martie 2023

** O altă opinie pe același subiect poate fi citită în volumul meu *Pe ce lume trăim? Simptome*, Editura Școala Ardeleană, 2022, în articolul *Basarabia nu e România*, p. 322-326.

De ce izbutesc mediocritățile?

Răspund abrupt la întrebarea din titlu, identificând trei explicații. 1. Mediocritățile înving prin număr, prin majoritate. Vorba lui Lăpușneanu: *Proști, dar mulți!* Sau vorba altcuiva (cred că Marin Sorescu): minorii sunt majoritari. Oriunde te uiți, dai de spirite minore, care copleșesc prin ubicuitate. 2. Mediocritățile izbutesc pentru că sunt sprijinite de alte mediocrități, mai bine plasate ierarhic. Personalitățile de excepție nu se susțin între ele, se simt în competiție (de exemplu: Nichita Stănescu și Marin Sorescu, la vremea lor) sau se detestă (ca Nicolae Manolescu și Eugen Simion); mediocritățile se solidarizează; să observăm câți poeți scriu amical despre alți poeți (nu e nimic rău în asta). 3. Mediocritățile izbutesc prin intrigi, nu prin valoare, făcându-se utile prin serviciile pe care le fac celor care le-ar putea promova sau supralicita. Există o rivalitate ascunsă și între mediocrități.

E un dat obiectiv acela că mediocritățile domină. Ideea a fost formulată matematic și statistic. Știu din liceu de curba sau clopotul lui Gauss, adică reprezentarea grafică a probabilității de repartizare a unor valori în funcție de o medie standard. Profesorii mei de pedagogie și psihologie din Liceul Pedagogic o aplicau la structura de valori dintr-o clasă de elevi. Diferențierile dintre elevi (spuneau ei) ascultă de o lege eternă, după următoarea distribuție foarte probabilă: 25% vor avea medii peste 8, alte 25% se vor situa sub 5, iar 50% vor obține medii de la 5 la 8. O altă variantă de distribuție a valorilor e mai severă: 10% dintr-o mulțime determinată sunt valori de vârf, 10% sunt rebuturi și 80% cuprind valori de mijloc. Oricum interpretăm curba lui Gauss în distribuția valorilor într-un grup, concluzia e aceeași: mediocritatea e dominantă, fie în proporția de 50%, fie, mai plauzibil, în cea de 80%. Interpretările și aplicațiile sunt variabile și discutabile

sociologic, în funcție de domeniu, de mediu, de colectivitatea analizată. De reținut repartizarea pe diagramă a celor trei secvențe: excelențele, valorile medii și nulitățile.

La fel se întâmplă și în distribuția valorilor într-o generație (cum ar fi destul de gregara generație 80, în care toți se cred importanți) sau în ierarhia cărților valoroase dintr-un an editorial. Scopul unui cronicar literar sau al unei reviste ar fi să identifice și să promoveze acele cărți valoroase (excelențele), selectate în procentul previzibil cuprins între 10% și 25% din producția editorială. Din păcate, ceea ce vedem în paginile tuturor revistelor noastre este o uniformizare a valorilor, aduse la același numitor (toate cărțile sunt bune sau bunele). Lipsește relieful axiologic. Revistele evită să producă evenimente, să evidențieze pregnant acele 10-15 cărți cele mai bune dintr-un an sau, dacă o fac, rezultatul e cu totul neconvingător (ca în cazul *României literare*, cu proiectul *Scriitorul lunii/Scriitorul anului*, cu o selecție axată sectar pe oamenii de casă).

Problema e serioasă și ține de onestitatea evaluărilor. A fost formulată la noi pentru prima dată de Titu Maiorescu în articolul *În contra direcției de astăzi în cultura română*, publicat în 1868 în revista *Convorbiri literare*. Criticul viza construcția sănătoasă a unei societăți, prin combaterea formelor fără fond. Dar sesiza anomaliile și în viața literară, avertizând: „O primă greșală, de care trebuie ferită tinerimea noastră, este încurajarea blândă a mediocrităților. Cea mai rea poezie, proza cea mai lipsită de idei, discursul cel mai de pe deasupra – toate sunt primite cu laudă sau cel puțin cu indulgență, sub cuvânt că «tot este ceva» și că are să devie mai bine. Așa zicem de 30 de ani și încurajăm la oameni neche-mați și nealeși!” Antecedentul maiorescian ni-l amintim mereu, dar aplicarea principiului exigenței este amânată. „Încurajarea blândă a mediocrităților” face parte din programul tacit al oricărei reviste.

Nu cu multă vreme în urmă (în nr. 8 din 24 februarie 2023, pe ultima pagină), *România literară* s-a trezit că vrea

să lupte cu mediocritatea, după lecția maioresciană. Ușor de zis, greu de făcut! Cum să procedezi într-o inflație de cărți de poezie, de reviste, de literatură de un nivel din ce în ce mai scăzut? Cum să ieși dintr-o imensă masă de mediocrități? Cum să clarifici o ierarhie a valorilor, prin practica săptămânală a selecției în recenzii și cronici literare? Nicolae Manolescu însuși a sesizat împotmolirea într-o critică amabilă, de care nu scapă nici *România literară*. Ce să mai zicem de celelalte reviste? Unde să găsești criticul independent, curajos în opinii, de felul lui Șerban Cioculescu sau Pompiliu Constantinescu? Nu-l avem. Nicolae Manolescu, la vremea lui, a izbutit o selecție onestă, credibilă și respectată. Ce să faci azi într-o mare sulfuroasă de mediocrități? Nu mai avem critici incisivi, incomozi și exigenți din categoria Șerban Cioculescu, Cornel Regman sau Virgil Ardeleanu. Cine să-i susțină? Genul Perpessicius, îngăduitor și generos, prinde mai bine. El e larg ilustrat și practicat, de la Lucian Raicu, pe vremuri, la Irina Petraș, azi. E un tip de receptivitate care nu a respins niciodată nimic, printr-un act de noblețe spirituală. Dimpotrivă, spiritul critic reproșist e considerat plebeian. Cioculescu enunța paradoxul: „criticul nu e bun dacă nu e rău”. Cine să-și mai asume un asemenea risc? Ar fi imediat lapidat sau alungat din cetate.

România literară nu luptă nici ea cu mediocritățile, prin forța împrejurărilor. Nu poate. În martie 2023, are nevoie electorală de ele. *România literară* cultivă mediocritățile! Nu vă pripiți, nu o luați ca pe o ofensă! Nu e nimic surprinzător. Toate revistele cultivă și susțin mediocritățile, altfel nu ar exista și nu ar rezista. Cu cât sunt mai multe mediocrități, cu atât sunt mai multe reviste. Și cu cât sunt mai multe reviste, cu atât sunt încurajate mai multe mediocrități. E un cerc vicios. E cadrul lor natural de manifestare. Fenomenul nu pare să aibă stavilă. Mediocritățile constituie lichidul amniotic al revistelor literare. De aceea, e mai firesc să facem elogiul lor generic decât afurisirea maioresciană.

Critica amabilă sau critica de complezență, cele mai răspândite forme de evaziune, provin dintr-o carență a judecății estetice, exigență evitată cu bună știință, din comoditate. Este considerată chiar o formă de civilitate. Să admiri, să lauzi e mai elegant decât să critici. În fond, critica judecătorească e detestabilă și infatuată. Cine îl legitimează pe judecător?

Critica poate fi și ea, ca poezia sau proza, mai lungă sau mai scurtă. La o extremă se situează critica exclamativă, monosilabică, rezumată la „wow” sau „no”. De pildă, se iau în mână cărămizile cu coperti, brevete de Mircea Mihăieș, un brebanian, se cântăresc în mână, se întorc pe o parte și pe alta, apoi se emite concluzia: „wow!”. Cine poate citi mii de pagini logoreice, o masă compactă de celuloză? Dar e bine să te lauzi că le-ai citit. E un moft. Pot fi cărți excepționale, în felul lor, pentru un public de nișă, alcătuit din 2-3 cititori. Sau poți să iei în mână dicționarele coordonate de Eugen Simion și să exclami: „no!” Nu știu dacă să spun despre cine e vorba, personaj important, supărat definitiv pe mine. (Critica simptomatologică pe care o practic atinge multe orgolii.)

De cealaltă parte, e critica narativă, care povestește poezia sau proza, procedură fals tematică, nici suficient de analitică în sectorul limbajului poetic sau narativ, inventând o tramă psihologică despre „sintaxa melancoliei”, „morfologia angoasei” (sintagme prețioase!) sau alte sentimente sau stări. Critica poeziei excelează în acest gen. La un nivel elementar, cel mai de jos, se situează prezentarea neutră, un conspect și o parafrază a poemelor, succesiune de citate prin ligaturi de tipul: poeta se definește (urmează citat), e convinsă că (urmează citat), nu scapă de angoasele zilnice (urmează citat), observă tot mai neliniștită că (urmează citat), simte nu numai că (urmează citat), ci și că (urmează citat) și așa mai departe. Exemplu: Cornel Simion Galben despre Marieta Rădoi, în *Cafeneaua literară*, nr. 2, 2023 (de aici am preluat și sintagmele anterioare). El oferă o schemă, care poate fi îmbunătățită. Pe o treaptă superioară, dar la un nivel intermediar, se află

critica lui Gheorghe Grigurcu, amestec de observații subtile și citate copioase, dar pe același calapod de catifelări descriptive și artizanat exegetic. Arta supremă a acestui gen de critică o deține Al. Cistelean, considerat unanim cel mai bun critic de poezie; nu cunosc un client nemulțumit de glosele maestrului, stilist desăvârșit al criticii înflorite (artistice – i se mai spune), care are ca rezultate înobilarea oricărei poezii și împingerea ei discretă în eternitate. În toate aceste trei cazuri, e vorba de unul și același gen de critică, foarte răspândit: aș numi-o critica de existență, o critică descriptivă. Ea constată că o individualitate poetică există și arată cum funcționează psihologic, dar evită cel mai adesea să o situeze într-o ierarhie de valori sau își învâluie aprecierile în fraze nebulos-întortocheate sau artificios-strălucitoare, ori riscă aprecieri de genul: „aparent minor, poetul X, nedreptățit, e mult mai important decât se crede”. Pentru prozatori, dar și pentru poeți, marele generos este Ioan Holban, în același spirit cu Gheorghe Grigurcu și Al. Cistelean, trei experți în critica și poleirea mediocrităților.

Se acordă, mai mult sau mai puțin decent, prezumția de originalitate, atribuită oricărei individualități, unică în felul său. Pentru o astfel de critică, generoasă, nu există mediocrități, cuvânt evitat, există numai unicități. Ar fi crud și nedrept (consideră sicofanții) să vorbești în termeni axiologici despre poeți! E încă o dovadă că o critică estetică, cu o finalitate de evaluare maioreșciană, este, dacă nu imposibilă, atunci indecentă și impracticabilă, o blasfemie pentru Poezie, dacă e judecată terestru și demitizant. Sunt pline revistele noastre de acest gen de critică descriptivă, constatativă, aparent neutră, cel mai adesea amicală. Oricare mediocritate poate fi onorată de privilegiul unicității. Și este celebrată ca atare. Critica pozitivă a mediocrităților se face prin elogii unicității. E o formă parșivă de viciere iremediabilă a climatului axiologic. Devălmășia în care se publică săptămânal în *România literară* recenzii și cronici, fără discernământ, după bunul plac al colaboratorilor, întreține confuzia valorilor.

Revenind la curba lui Gauss: să nu confundăm mediocritățile cu nulitățile. Alex Ștefănescu a scris o carte întreagă, după ce a susținut un serial tv (*Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste*, 2009) despre asemenea cazuri de eșec, dar care nu meritau efortul; nu a atins nici un nume mai delicat; m-am și mirat unde a găsit atâtea rebuturi și de ce a pierdut vremea căutându-le; nu acolo e miza, să prezinți ironic deșeuri din lada de gunoi. Mai greu e de făcut distincția între mediocrități, căci există diferite grade între 5 și 8, pe o scară de la 1 la 10 nivele. Mă tem că Maioreșcu se referea mai degrabă la nulități decât la mediocrități, atunci când voia să le dea *În lături!* Critica literară a mediocrităților e mai dificilă, mai plină de nuanțe, decât critica nulităților, care ar trebui ignorate, nu are rost să stărui asupra lor. De ce să arăți că nu există ceva ce e evident că nu există în regimul valorii?

Mai interesantă decât mediocritatea, ca produs final, este mediocrizarea, ca fenomen. Ar fi de analizat mai multe direcții: 1. Mediocrizarea prin inflație, nu departe de grafomanie, după modelul Sadoveanu sau Breban; industriozii, gen Ovidiu Pecican (conduce trei reviste, colaborează la vreo zece, e autor a vreo 40-50 de cărți; îl întrece pe Gh. Grigurcu în risipire), trebuie să fie atenți la epuizare și devalorizare; la fel, autorii generici de la Humanitas, din categoria excelențelor (Liiceanu, Patapievici, Pleșu, Boia, Cărtărescu), ocupând rafturi întregi, spre onoarea lor de autori prolifici; 2. Mediocrizarea prin sleirea talentului, prin pastişă sau autopastişă, după modelul ultimului Nichita Stănescu; de studiat cazul Constantin Abăluță; de urmărit ce se întâmplă cu Liviu Ioan Stoiciu, într-un declin vertiginos, amăgit de laudele colectivului nesincer în care se complăce și pe care îl fletează, la rândul-i, sibaritic; 3. Mediocrizarea prin ideologizare, în genul ultimului Camil Petrescu; aș deplânge în această situație cazul lui Dan Stanca, pierdut într-o nebuloasă spiritualistă; 4. Mediocrizarea prin solidaritate provincială, suflare într-un orizont îngust și incapacitatea